

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 48.

V Ljubljani, v soboto 23. novembra 1901.

Letnik VI.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrta leta 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista.“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg štev. 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Pokopavanje ali sežiganje?

Dr. Karol Bleiweis je nedavno v neki seji občinskega sveta ljubljanskega rekel, da pametni ljudje ne bodo oporekali, da je sežiganje mrličev „pametna naprava“. Quod esset demonstrandum! Tega pa on storil ni; zato mu tudi slepo ne verujemo, ker menimo, da dr. Bleiweis in dr. Kušar ter tudi drugi pristaši sežiganja niso še vzeli vse „pameti“ v zakup in dosledno torej tudi nimajo pravice odločevati, kaj je pametno. Dandanes je seveda že v navadi, da mnogi visoko hiperkulturno bedarijo imenujejo pametno, četudi nimajo zadostnih razlogov za to. Dr. Bleiweis je medicinec in smemo torej soditi, da mu sanitarni razlogi ne dajo mirovati, ampak velevalo, da se sežiganje kot pametna naprava vpelja. Toda uprav mnogo medicincev je nasprotnega mnenja. Dr. Senfelder pravi: „Sč zgolj sanitarnega stališča ni nobenega nujnega razloga za sežiganje, ker zemeljski grobovi niso škodljivi, če so le dovolj globoki“. Prof. dr. Hoffmann in znanstveni svetnik dr. Siegel pa sta pri zborovanju društva za pospeševanje zdravstvenosti na Dunaju l. 1881 izrekla tako sodbo: a) škodljivost, ki se pripisuje napravam pokopališč v zdravstvenem oziru, največkrat tudi strokovno ni preiskana niti ni utemeljena; b) resnična nevarnost za zdravje bi bila mogoča vsled pokopališč le tedaj, če se v ta namen odbere nepripraven svet ali pa, če se napačno postopa pri pokopavanju“. Dr. Bleiweis menda ne vé, da bi obilno število krematorijev ali pečij za sežiganje ne samo v mestih, kjer je že itak vse ozračje prenapolnjeno z dimom, ampak tudi zunaj njih, le še bolj zrak spridilo in okužilo.

Omenjeni poročevalec je priporočal sežiganje tudi s praktičnega stališča in gospodarskih ozirov. Pa ravno tu mu moramo najodločneje ugovarjati. Ne glede na to, da bi vsled škode

na kriminalno justico niti neobveznega ali fakultativnega sežiganja ne smeli dovoliti, vprašamo slavnega ekonoma, kdo bo nosil ogromne stroške za napravo in vzdrževanje krematorijev, koliko bi se izdalo za gorivo itd.? Ali bi se promog ne podražil še bolj in ali bi pomanjkanje premoga ne postalo še bolj občutljivo?

Kaj pa zgodovina? Ali se nimajo zgodovinarji za marsikatera pojasnila zahvaliti jedino le temu, da se mrliči niso sežigali?

Če vse to globokeje premislimo, prisiljeni smo izreči slutnjo, da pri veliki večini navdušenje za sežiganje mrličev izvira iz protikrščanskih nagibov. Radi bi namreč udarili po krščanski tradiciji, ki sežiganju ni prijazna, ampak se mu upira, upoštevajoč nežna čutila človeške narave. Naša rahločutnost ne dovoli, da se tisti, ki so nam bili v življenju nad vse dragi in ljubi, pekli kakor kos mesa na ražnju, ampak hoče, da svoje ljubljene ranjke. polni pijetete do njih lepo položimo v grob, kjer njih truplo samo po sebi razpade in se spremeni v prah, po besedah Stvarnikovih: „Prah si in v prah se boš spremenil“. Zdi se, da bi nekateri ljudje radi pokopališča odpravili za to, da bi zadnjo sled in spomin na smrt in na krščanstvo izbrisali, ker krščanstvo jim kaže na pokopališče kot na njivo božjo, kjer so vsajena trupla pričakujoča zopetnega vstajenja k novemu življenju.

Dr. Bleiweis menda nima pojmov o rahločutju, ker pravi, da je za njegov okus sežiganje mrličev bolj estetično nego pokopavanje. Najbrž misli, da bo v krematorijih pri sežiganju dišalo samo po „vijolicah“.

K sklepu omenjamo, da se velika večina človeških otrok ne bode nikdar toliko spametovala, da bi se ogrela za sežiganje, ampak sežiganje bo po naših mislih ostalo vzlic „Narodovi“ trditvi o malenkostnih pomislekih vedno le „pokopavanje“ posebno „pametnih, hiper inteligentnih, prostomiselnih krogov“, ki pa naj bodo toli prijazni, da naj tega vprašanja ne za-

našajo med ljudstvo, ker nikakor ni pereče in imamo že tako več ko dovolj vprašanj; sicer bi ljudstvo utegnilo misliti, da je veliko bolj pereče vprašanje, se-li niso tisti, ki gredo z liberalci, skregali s pametjo.

Izvirni dopisi.

Iz Idrije, 17. novembra. Naši naprednjaki še sedaj ne morejo reboleti poraza pri zadnji deželnozborski volitvi. Njih glasilo „Jednakopravnost“ kaže na vsaki strani kako težko sprevidujejo, da niso več samooblastni vladarji v Idriji. V zadnji številki obdelava naše obrtnike, če tudi trdi, da so vsi volili liberalnega kandidata „izvzemši par neznajnežev“. Pusti si pisati iz obrtnih krogov, kakor da bi delodajalci naše stranke preveč uplivali na obrtnike, oziroma na njih politično mišljenje. Povedali smo že našim liberalcem, da naša torba še ni prazna, da marsikaj hrani, kar jim ne bode ljubo, ako na dan pride. Mi bi radi naj se duhovi že enkrat pomirijo, odgovarjamo le, ker smo izzivani in še takrat ne na vse. Zato za danes samo dva slučaja glede teroriziranja naših obrtnikov!

Napredni trgovec ima na stanovanji v svoji hiši obrtnika, ki mu točno plačuje najemščino. Obrtnik je katoliškega mišljenja, dobiva tudi največ zaslužka od naše stranke, zato bi bil tudi rad volil našega kandidata. A poznal je hišnega gospodarja in njegove ožje tovarše. Ko je dobil volivni listek, prinesel ga je sam, popolnoma prostovoljno, k našemu volivcu s prošnjo naj mu ga shrani do volivnega dneva, ker se boji, da bi ga preveč ne silili voliti zoper svoje prepričanje, ali da bi celo v njegovi nenavzočnosti ne pregovorili žene, da jim izroči listek, na katerega bi oni zapisali ime liberalnega kandidata in potem vso stran tako prekrizali, da bi ne bilo mogoče drugega imena pristaviti. Tako so naši ljubeznivi nasprotniki delali pri prejšnji volitvi.

Zadnji trenotki morilca Mac Kinleyjevega.

Dne 29. oktobra ob 7. uri 12 minut in 30 sekund je poravnal Leon Czolgosz, morilec predsednika Združenih držav v Auburnu na električnem stolu svojo krivdo . . . Električni tok — 1700 volt — je pretrgal nitko njegovega življenja. Električnemu stolu se je bližal nekako na isti način, kakor vsi morilci, ki so se že pred njim pokorili ondu. Kazal ni skoro prav nič strahu, napravil pa je celo izjemo v tem, da je govoril med časom, ko so ga pripenjali z jermenimi na stol. Ko so ga peljali k stolu, je rekel: „Predsednika sem umoril, ker je bil sovražnik dobrih ljudi, ker je bil sovražnik delavskih slojev. Jaz se ne kesam svojega dejanja!“ Ko so mu pripenjali jermen čez obraz, je dejal: „Žal mi je, da ne morem videti še enkrat svojega očeta.“

Czolgosz je šel v predvečer ob 10. uri v posteljo in je spal vso noč trdno in mirno. Ko je vstopil drugo jutro ravnatelj jetnišnice Meade v njegovo celico — okrog pete ure — so ga morali vzbuditi. Na pozdrav ravnatelja ni nič odgovoril. Nato mu je uradnik prečital še enkrat smrtno obsodbo. Czolgosz je pazno poslušal, a ni izpremenil svojega obraza prav čisto nič.

Ko je zapuščal Meade njegovo celico, je dejal Czolgosz: „Jaz bi rad govoril s superintendentom.“ — „Ta pride takoj“, se je glasil odgovor.

Obsojenec se je zopet vlegel in je poskušal spati. Ob 5 uri 15 m. ga je zopet zmotil neki paznik, ki mu je prinesel svežo srajco in črne hlače, katerih hlačenica je bila spodaj razparana, da se namreč lažje pritrdi elektroda. Ko se je Czolgosz v to preoblekel, se je zopet vlegel. Ob 5 uri 30 m. je prišel pred njegovo celico superintendent Collins. Czolgosz mu je rekel: „Pred smrtjo bi se vam rad nekaj izpovedal.“ — „Kaj imate na srcu?“ ga je vprašal oni.

„Jaz bi rad govoril pred več ljudmi, jaz hočem, da me slišijo!“

„Tega ne smete“, pravi superintendent.

„Potem pa sploh ne maram govoriti!“ je dejal obsojenec nevoljno.

Ko je odšel Collins iz njegove celice, so mu prinesli zajuterk, takozvano rabljevo večerjo, ki je sestajala iz kruha, svinjine, jajc in kave. Czolgosz je jedel s precejšnjim apetitom. Med tem, ko je še zajutrkoval, so hodile priče, ki so prisostovale elektroeksekuciji, mimo njegove celice v sobo smrti. Med tem se je pomaknil kazalec na 7 uro 8 minut.

V sobi smrti sta pregledala elektrik Davis in prejšnji ravnatelj jetnišnice Thayer aparat električnega stola in sta izjavila, da funkcionira popolnoma pravilno. Ravnatelj Meade je prosil priče, naj se vsedejo, in je izpregovoril naslednje besede: „Prišli ste sem, da boste prisostovali postavnemu usmrtnitvi Leona Czolgosza. Zahtevam, da sedite ves čas na svojih prostorih, da ste popolnoma mirni, in naj se prigodi že kar se hoče. Paznikov je dovolj navzočih, da bodo svoj posel lahko opravili.“

Zdravnika jetnišnice dr. Gerin in dr. MacDonald sta se vstopila tik stola, ravnatelj jetnišnice spredaj, elektrik pa je šel v stranski prostor, kjer je električni aparat.

Na znamenje ravnatelja Meade so se odprla težka železna vrata, ki vodijo do celice. Bilo je ob 7. uri 10¹/₂ minuti. Vrata Czolgoszeve ječe so se odprla in sredi dveh paznikov — zadaj sta šla pa dva — je prišel Leon Czolgosz. Ko je prestopil prag sobe smrti, se je malo opotekel, spremljujoča paznika sta ga prijela, da ne bi padel. Toda takoj se je zavedel in je stopal pokonci. Z visoko dvignjeno glavo v sivem jetniškem jopiču s širokimi, nazaj zavihanimi rokavi je bil podoben bolj kakemu dečku, kakor pa obsojencu, ki gre v smrt. Obraz mu je bil bled, čeljusti pa so mu malce dregetale. Ob podložen

Malo dni pred volitvijo pride res hišni gospodar k obrtniku ter ga sili naj voli kakor on, torej na liberalno stran. Obrtnik pove, da je zoper njegovo prepričanje, in da od te stranke tudi največ zasluži. Gospodar mu pa zagrozi, ako ne daš listka, da ti jaz napišem našega moža, tedaj pa v 3 mesecih iz hiše. Ves potrpt pride obrtnik po shranjeni listek in pove kako ga obdelujejo. „Teško mi je voliti zoper svojo vest, in kaj bodo rekli možje naše stranke, ako ne volim ž njimi, najbrž mi odtegnejo zaslužek“ toži mož. Naš volivec mu odgovori: „Vemo, da ste družinski oče, vemo da je obrtniku težko preminjati stanovanje, posebno še, ko so se ljudje navadili, kje ga iskati. Mi ne bomo nič rekli, ako sploh ne greste k volitvi, povejte to le vašemu gospodarju in morda bode zadovoljen.“

Pa ni bil. Zopet je zagrozil, listek sem, da vam napišem jaz, ali iz hiše! Mož se je vdal, a katoliška stranka mu za to ni zamerila, pustila ga je v miru in mu daje sedaj še ravno tako zaslužek, kakor pred volitvijo.

Nasproti pogledimo drugi dogodek, ta saj pokaže, kako se je od naše strani vplivalo na obrtnike, ki so res odvisni od naše stranke. Pred nekaj leti je prosil obrtnik trgovca naše stranke pomoči. Da bi zamogel uspešno svojo obrt izvrševati, bi moral imeti svojo hišo in do nje naj mu pripomore trgovec katoliške stranke sicer bi se moral iz našega mesta izseliti, ker od drugod ne dobi pomoči ali kake podpore. Trgovec mu res kupi hišo in obrtnik obljubi v obrokih počasi plačati dolg. Ta obrtnik je še vselej volil na liberalno stran, in da si še dolg ni ves poravnal, ga niti trgovec, njegov edini rešitelj, niti kateri naših agitatorjev ni nagovarjal naj voli z našo stranko. Vedelo se je, da je liberalnega mišljenja, zato se mu ni niti pri državnozborski niti pri deželnozborski volitvi rekla ne edna besedica. „Volitev je prosta, naj voli vsaki po svojem prepričanju in naj je tudi obrtnik“, tega načela se je držala katoliška stranka pred volitvijo, tako se obnaša tudi po volitvi.

To nehote sami potrdite, saj pišete, da so vsi obrtniki na vaši strani izvzemši le en par, a večina onih, ki dajo zaslužek obrtnikom je na naši strani, to so pokazale volitve. Za danes naj to zadostuje, ker nam je do tega, da se razburjenost poleže.

Nemogoče pa ni, da ako boste še naprej tako nerodno pisali v svojem listu in dražili ljudi, začeli se bodo posamezniki ravnati po vašem pravilu, katerega ste tudi razglasili v svojem listu, namreč „našim groš, nasprotnikom knof“. A zato vam pa obrtniki gotovo ne bodo hvaležni.

Iz Novega Mesta, (Martinovi večeri v Novem Mestu in okolici.) No, gospod urednik, kako je že kaj? Dobro za Vas, kaj? Rogaček me je vabil in konečno tudi

zvalil, da sem šel v nedeljo zvečer sv. Martinu nasproti, tja ob zelenem bršljinu. Hm, ali veste kje je to? Ta bršlin raste en četrto ure hoda severozapadno od Novega Mesta, ob leni Krki, a čez sredo jo puha naš brzi Dolenjski železni konjiček, brihten, da ga komaj šmarski polž dohaja, ko se spusti na dolgo pot iz starega Novega Mesta proti beli Ljubljani. Pa to so podrobnosti, ki ne spadajo na Martinov večer. Toraj, kako je že bilo tam v „zelenem bršljinu“? Počakajte no, da Vam vse to počasi razložim. Godba in ples, in ples in godba, to sta bila predpogoj programa, s kojim je poleg dobre kapljice pristnega cvička serviral oni Rogačev Pepček svojim gostom. Pa to ni nič kaj posebnega, kar bi bilo spomina vredno za zgodovino Martinovega večera. Večjega pomena bi že bila hudomušnost našega Rogačka, s katero je napajal razburjeno sopeča pljuča rajajočih plesalcev in tudi neplesalcev z nekim po petroleju duhtečim plinom, ki je izven pljuč prevlekel i obraze s črno sajasto barvo, da smo bili bolj dimnikarjem, nego gostom Martinovega večera podobni. To bi bile že nekaj, a glavna točka je sledila še le po 10. uri, ko so prihajali od nočnega vlaka novi gostje, že precej v bratskem spremstvu Martinovih duhov. In večina teh gostov prisela je k mizi, pri katerej sem se z dvema drugima gospodoma celi večer dolgočasil. Eden izmed došlecev sicer najmanjši, a kakor se mu je iz njegovega kretanja videlo „najfajhtnej“, pričel je takoj sedši za mizo, svojo važno ulogo: razbijalca in kričarja. Godba je prekinila, plesalci so radovedno poseli svoje prostore, nastala je tajna tišina, kakor pred bližajočo se nevihto, ki jo oznanja prvi blisk, prvi zamolkli grom. V tej tajni tišini pričakovalo je torej vse početka in konca predstave, dasi ni bila na programu v posebni točki, niti mej prosto zabavo omenjena. „Na, pij, punca“, prične junak predstave, nudeč poln kozarec vina pri naši mizi sedeči natakariči. A ta je odklonila njegovo preprijazno ponudbo. „Pij“, pravim, „če ne Ti ga vržem v „gsiht“! A ona ni pila. In „bumf“ uže je oblila vsebina kozarca nje obraz. In to ulogo igral je naš vrli junak z vedno bolj rastočo ogorčenostjo še z dvakratnim povratkom, ki sta pa zgrešila svoj namen, a zato se pa tembolj sprijaznila z gospodom, ki je poleg mene sedel. Ko ga je le ta popolnoma taktno in mirno na njegovo brezobzirno početje opomnil, tedaj je bil junak uprav v svojem ogoju. Škoda bi bilo najinih Martinovih citer in pesmi g. urednik, da bi je seznanila z onim strašno škandaloznim sramočenjem, s katero je udrihal po npravnosti in privatnih razmerah sramočene deklice, ki je le kot prijateljica našega rogačka pomagala za ta večer streči gostom. Ne bi tega omenjal tukaj, da ni bilo to sramočenje, ki je po svojem obsegu le podlaga drugim najsurovejšim natolcevanjem in

obrekovanjem, za katere bi bilo umestno, da jih izve občinstvo, v svarilo in vzgled, kako daleč že sega ona strašna kuga, katero je raznesel kruti, brezuzdani in demoralizirani liberalizem v naše mesto in okolico.

Naj se fantič za drugo pot zapomni, kako se ima obnašati v javnih prostorih, ako se tega v svoji domišljavosti do zdaj še ni priučil. In s to opombo zapustimo vinski hram našega rogačka, ter se pomudimo nekoliko še v mestu. A če ste dobre volje g. urednik, nikar ne hodite z mano. Kakor vidite imam grozno smolo ves Martinov večer. Komaj stopim na glavnem trgu v neko gostilno, uže me nahruli neki gospod, ki je svoj čas „vamperle“ prodajal, a je kmalo na to z vampri faliral. Nič ne rečem, čast vsakemu, posebno pa trgovskemu stanu, kateremu tudi jaz „Polajev Tine“ pristojam. A čemu se ta spoštovani gospod šopiri in zgaga nad ljudmi, ki mu svoj živi dan niso nič žalega storili? Ker sem v velikej svojej razburjenosti uvidel, da bi bil moj dalji obstanek v gostilni, kjer sem bil tako prijazno sprejet, osodepoln za naju oba, namreč zame in za onega gospoda, ki me je takoj nahrulil kakor bi prišel do želoda, zapustil sem mirnim potom tudi ta Martinov večer in šel v kavarno. No, to sem prišel iz dežja pod kap. Kaj sem moral tu vse slišati in poslušati, temu se upira moje estetično pero, ker nečem blata mešati v javnost in to iz različnih razlogov. Tudi nočem škodovati ugledu naše sicer izborni urejene kavarne. Nasprotno, le priporočam jo vsakemu domačemu in tujcu, saj si ne želimo boljšega kavarnarja, poštenjaka, kakor ga imamo sedaj. Grozno se tudi vsak moti, kdor me obsoja, da hočem s svojo pisarijo moralizirati propalost naših povsem pomilovanja vrednih družabnih razmer. Gotovo pa je, da kdor pozna nas in naše razmere in jih iz nepristranskega stališča ocenjuje, mora z mano vred priznati, da je tu skrajno prezirana katoliško-narodna stranka še preveč miroljubna napram napadom naših podivjanih naprednjakov in da nikdar ne vprizarja provokacij, ki bi kalile mir našega družabnega življenja. A isto tako pa se moti tudi vsakdo, kdor misli, da smo morda kakovi hlapčoni onih kričarjev, ki po svojej npravnosti ne pripadajajo nobeni stranki, kajti tudi med našimi trezno mislečimi naprednjaki je mnogo taci, ki se naravnost zgražajo nad surovo podivjanostjo gotovih elementov. Toda o tem spregovorimo morda prihodnjič kaj več, za danes pogledimo si h koncu še nekoliko Martinov večer, katerega je priredilo na Martinov večer „Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov“ v prostorih svojega doma. Sicer je že precej pozno, ko stopamo proti temu vrlemu zavetišču naših rokodelskih pomočnikov, vendar najdemo v spodnjih prostorih, kjer se vrši prosta zabava še mnogo občinstva v živahnih pogovorih. Čujmo, kaj se nam pripoveduje o Martinovem večeru.

Pevski zbor rešil je v obče svojo nalogo povoljno, a mnogi bi rajši slušali melodije naših domačih pesmi. Umestne kompozicije so krasen užitek le za strokovnjaka umetnosti in zahtevajo primernih močij, našemu občinstvu pa prija vesela narodna pesem veliko boljše. „Nezadovoljneže“ s petjem sprijaznil pa je nad mero gorski cunjar „Mihael Cunjar“, ki ga je gospod Cigler v svoji ulogi in s svojimi izbornimi dovtipi in kupleti izborni nameščal. Tudi burka „Kmet Herod“ in „Branjevec z jajci“, povzročila sta mnogo smeha vseobčo zadovoljnost občinstva. Z g. Seifertom, ki je na tem odru prvič nastopil v ulogi „Gašperja“ pridobilo si je društvo izborni, da, neprecenljivo moč. Občinstvo ga ne more prehvaliti, društvo pa je lahko ponosno na njega, kakor na g. Ciglerja... Punk... o, te prešmentane citre, zadnja struna je počila, treba je nehati baš sedaj, ko smo mej tem veselimi občinstvom pozabili naš sprijen Martinov večer. No, in najina Martinova pesem g. urednik, ki sva jo tako hudomušno pričela, kako resno se konča. To je že tako, kaj čemo pomagati. Želeč, da bi pratikarji v prihodnje postavili sv. Martina med zadnje dneve tedna, in da bi moje prešmentane citre lepše dovršile svojo Martinovo pesem, kakor letos, Vas pozdravlja Vaš Polajev Tine.

gumi pri stolu se je spodtaknil, se pogumno in naglo vsedel na stol, se ozrl po navzočih in rekel: „Jaz sem umoril predsednika, ker je bil sovražnik dobrih ljudi, sovražnik dobrih delavcev.“

Pri prvi besedi se mu je glas nekoliko tresel, a je zopet takoj zadobil navadno mirnost. Povdarjal je vsako besedo in govoril v čisti angleščini. Ko so mu pazniki naslonili glavo nazaj, da bi jo pripeli z jermenom, je dejal: „Jaz se ne kesam svojega dejanja.“ Ko so mu pa jermena nategnili, je mrmral: „Jako žal mi je, da ne morem še enkrat videti svojega očeta!“

Ob 7. uri 11 min. je prestopil Czolgosz prag smrtne sobe, ob 7. uri 12 $\frac{1}{2}$ minut pa je izgovoril svoje zadnje besede in pazniki so stopili nazaj. In električni tok je šinil v truplo nesrečnika s tako silo, da je pokalo jermenje. Štirideset sekund je pustil elektrik tok 1700 volt delovati, potem pa ga je počasi odvijal. Drugič je spustil 1200 volt, a samo za kake 3 sekunde. Ko je odvil tok, se je truplo, ki je bilo silno upadlo, napelo proti jermenju. Ko so tretjič spustili tok, je stopil dr. Mc Donald k mrtvecu in mu položil roko na srce. Zdravnik je izjavil, da ne čuti bitja srca več, prosil pa je, naj še enkrat spuste električni tok z vso silo. To se je zgodilo.

Ob 7. uri 15 minut so ustavili zadnji tok. Usmrčenje je trajalo pičle štiri minute. Zdravniki

so nastavili instrumente in konstatirali, da ni v Czolgoszu nič več življenja. Nato je vzdignil ravnatelj Maede desnico in rekel: „Gospoda moja, obsojenec je mrtev!“

Priče so zapustile sobo smrti, truplo so dvignili na operacijsko mizo. Zdravniki so preiskali truplo in izjavili, da je bil pokojnik popolnoma pri zdravi pameti in da je bil zdrav. Ko so zdravniki izvršili svoj posel, so položili truplo Czolgoszevo v črno rakev. Spočetka so mislili nasuti nanj živega apna, poskus pa je dokazal, da deluje živo apno prepočasi in zato so polili truplo z neko kislino, od katere so se nadejali, da bo razkrojila truplo v dvanajstih urah. Popoldne so rakev položili v grob in grob zastražili.

Kmalu po usmrčitvi so sežgali njegovo obleko in razne pošiljatve, ki so došle nanj, odkar je bil v zaporu. Nekatera pisma pa so shranili, ker se nadejajo, da bodo po njih prišli na sled raznim anarhistom.

Tekom popoldneva sta prišla brat in bratranec Czolgosza in sta zahtevala od ravnatelja, naj jima pokaže truplo. „Ne morem, je že v grobu, a grob vama pokažem, ako ga želite videti?“ je odgovoril ravnatelj Maede. Nato sta zahtevala mrtvaški list, da bodeda dvignila zavarovalnino za življenje, ker je bil Czolgosz zavarovan. Groba nista hotela videti in sta takoj odšla.

Politični pregled.

Obnovev trozveze. Iz Rima poročajo, da so se začela nova pogajanja za obnovev trozveze. Največje težave dela Italija, ki hoče pred l. 1903, ko se trozveza eventualno obnovi, doseči važna določila glede trgovinskih pogodb z evropskimi osrednjimi državami. Nemčija in Avstrija sta proti tem koncesijam, ker bi bile škodljive njunim agrarnim slojem. Italijani, ki so prijazni Francozom se trudijo, da trozvezo onemogočijo.

Proč od Rima! Izmed 56 pastorej, ki v zadnem času delujejo v Avstriji jih je 51 iz rajha. Čudno! Marke iz rajha, pastori iz rajha, evangelij iz rajha in razun tega so imenitni protektorji v rajhu, ki imajo pod svojim varstvom agitacijo „Proč od Rima!“ Pred kratkim je v tem oziru prinesla „Germania“ da je bilo omogočeno delovanje celi vrsti pastorej v Avstriji le vsled prizadevanja najvišje nemške aristokracije. Da se vse to v Avstriji trpi, se gotovo tudi sami Nemci v rajhu zelo čudijo. —

Deputacija kat. duhovnikov pri pravosodnem ministru. V tej deputaciji so bili: drž. posl. dekan Kühschelm, dekan Breiner, pripor. Zwieb in benediktinec dr. Robert Breitschopf. Prvi je prosil ministra za zakonito varstvo glede napadov na vero in duhovski stan in mu je izročil protest, ki ga je bilo podpisalo ogromno število duhovnikov. Baron Spens — Boden je v daljšem nagovoru povdarjal, da so mu znani ti napadi, da se mu vselej gnusi, kadar koli kaj takega v časopisu zagleda in da so bili že večkrat na njegovo povelje zaradi tega časopisi konfiscirani. Pri tem baje je prišel do tega, da konfiskacija nič ne pomaga, da se listi le razširjajo in da se le občinstvo vsled konfiskacije na take liste opozarja. Bode tedaj treba čakati, da se spremeni tiskovna postava. Dr. Breitschopf je odgovoril: „Ako ne dobimo varstva pri vladi bomo prisiljeni javno protestirati proti takemu ravnanju po tisku in podučiti javnost, da ni za nas kat. duhovščino — kakor se zdi — nobene pravice!“ Ta odgovor je baje ministra razkačil. „To smete storiti“ je dejal in dodal je, da bo obvestil poslanca Kühschelma o korakih ki jih misli v tem oziru narediti.

Angleški kralj Edvard molli. Ko se je vojvoda Carnvallski vrnil iz Južne Afrike je bil v Portsmouthu slavnostni obed, pri katerem je kralj Edvard izrekel tole napitnico: „Žalibog vojska še traja; mi pa goreče molimo da zavlada zopet mir in blagostanje!“ Čudna molitev — s čašo v roki, kralj, kakor najvišji vojskovodja dobro ve, kako natanko spolnuje Kitchner njegovo povelje; obeša ujete Bure, jih strelja, preganja iz dežele, daje jih v ječe, zažiga farme odvaja otroke žene in starčke v taborišče, da tukaj lakote umirajo. On pa povzročitelj vojske molči in — „moli“ in popiva pri obedu rujno vince. Zadostovala bi edino njegova beseda, in bil bi konec vojske in zavladal bi mir v deželi in bi ne bilo treba te njegove čudne — molitve.

Angleški svetovnopolitični načrt. Dunajska „Information“ priobčuje politično študijo o svetovnem pol. položaju, kakoršen bi po nazorih največjega polit. časnika Anglije „National Review“ moral nastati. Ta list potrjuje popolno lojalnost od strani Avstrije in Italije nasproti Angliji ob burski vojni, pravi pa, da se je nemško sovražstvo neprikrito kazalo. Rusiji ne more biti prijetno, ako postane Nemčija še močnejša, zato bi bilo najbolje ako skleneta Rusija in Anglija zvezo. Rusija pa bi morala enkrat za vselej odreči se vsakemu umešavanju v egiptске zadeve, zato pa bi Anglija očito pripoznala „historično poslanstvo“ Rusije na Balkanu. V Perziji naj se obdrži polit. status quo, zato pa bi se naj Rusiji zavarovala trgovinska posest do perzijskega zaliva. V vztočni Aziji se ima skleniti sporazumje z Japonsko. Korea naj bi bila podrejena japonskim, Mandžurija in Mongolija ruskim, a dolina ob Yanktseju angleškim interesom. V Evropi bi Anglija morala v prvi vrsti gojiti prijateljstvo z Italijo. Ako bi se imela Avstrija raztopiti (! ?), tedaj bi morala Anglija zastaviti vse sile v to, da ne zaveje na tržaškem gradu zastava nemškega cesarstva. Kar se tiče notranjih razmer v Avstriji, je skrajni

čas, da spozna Anglija, da niso Slovani tisti, ki spravljajo v nevarnost obstanek monarhije, marveč Vsenemci. Avstrijske interese se pospeši najbolje s tem, da se pomaga Čehom, katerih največji zgodovinar (Palacki) je dejal, da, ako bi Avstrije več ne bilo, bi se moralo novo Avstrijo ustvariti. Poleg teh zvez bi hotel pisec v „National Review“, da se ohrani prijateljstvo mej Anglijo in Portugalsko. Da je to političen svetovni program mogoče več angleških državnikov, ni izključeno, toda težko je verjeti, da bi Anglija mislila na prijateljstvo z Rusijo in Slovani, ker je v očigled angleški pangermanski politiki v zvezi z nemško, misliti prej na kaj nasprotnega. Morda pa narekuje take načrte angleškim politikom strah pred Rusijo?

Domače novice.

„Učiteljski Tovariš“ se prav nerodno in budalasto zaganja v tržaški „Novi List“, ki je nedavno malo okrcal liberalno slovensko učiteljstvo. V svoji visoki in nedosežni učenosti imenuje vrli „Novi List“ „obskurni listič“. — Ker to glasil liberalnih učiteljev napada omenjeni tržaški list, je to najbolje znamenje, da je „Novi List“ res dober in zato ga toplo priporočamo. — Nadalje se zaganja ta list v predsednika „Slomškove zveze“ in ga predstavlja svojim bralcem kot „lenuha“ „nevedneža“ najslabšega učitelja in Bog vse vedi, kaj še! To pa le radi tega, ker je katoliški učitelj, ker deluje za ljudstvo, ki ga je z veliko večino v zahvalo izvolilo na program katoliško narodne stranke deželnim poslancem. In ravno to boli propadla kandidata liberalnega Jelenca in sodruga Šetino, zato ti neosnovani napadi. G. Jaklič pa ne bo radi teh napadov prav nič izgubil na svoji veljavi med ljudstvom, nasprotno čim huji napadi od liberalcev, tem večje zaupanje od poštenega katoliškega ljudstva!

Ljubljanski župan Hribar in vseučilišče. Ljubljanski Ivan Hribar je poslal županstvu okrožnico, v kateri jih poziva naj peticijo za vseučilišče pošljejo potom ljubljanskega magistrata. Čujemo, da v nekaterih občinah prav zato nočejo ničesar izjaviti in skleniti, ker so dobili od Hribarja poziv. Mislimo, da je najbolj pravilno, da občine potom svojih poslancev ali naših uredništev peticionirajo na naučno ministerstvo za vseučilišče. Dotično prošnjo so časopisi že priobčili. Svoj sklep naj občine objavijo v naših časopisih. Ljubljanski magistrat postopa glede Hribarjevih pozivov v toliko strankarski, da občine, ki peticionirajo potom ljubljanskega magistrata priobčuje samo v „Narodu“ kakor bi bile dotične občine na strani gnjile „Narodove“ stranke. Gg. župani store prav, da se ne puste izrabljati liberalnemu strankarstvu. Toliko v pojasnilo, ker so nam od mnogih strani došla vprašanja. Naj se to pojasni našim županstvom in tudi tistim, ki so že odposlali prošnje potom ljubljanskega magistrata. **V dvorani Katoliškega Doma** bode danes zvečer ob pol 8. uri pasijonska predstava: D-ritev sprave na Golgoti. Predstava o mučenju in umiranju Jezusa proizvaja starobarsko društvo. Vstopnina: Sedeži v sprednjih vrstah po 1 K. — Sedeži v parterju po 80 vin., stojišče v parterju 60 vin., galerija 40 vin. — Vstopnice dobivajo se v Katoliški Bukvarni pred Škofijo in vsakokrat pred predstavo zvečer v blagajni.

Od predora skozi Karavanke. Naši delavci in vozniki so nestrpno pričakovali, kak uspeh bo imela interpelacija drž. poslanca Pogačnika. Pa kaj smo morali zvedeti? „Delavci so dobro plačani, 1 gld. 10 kr. do 1 gld. 50 kr.“ Podjetje je naročilo poljskega voznika s 36 konji zato, ker so domači kranjski vozniki nezmožni za težko vožnjo, in niso bili v stanu pravočasno in priročno raznega materijala do predora zvoziti. Sedaj si jo pa zvedel, ti kranjski Janez, ki si do danes vedno mislil, da si prvi „furman“ na svetu. No, sicer se pa le potolaži! Mi, ki te od blizu opazujemo, vidimo, da tvoje, četudi mršavo kljuse daleč prekosi poljske galeje, ki niso vajene klancev. Pa tudi vozove imaš take, da bi se ne bilo treba vstrašiti zelo težkih strojev. Medtem

ko so bili židovi konji in vozovi že vsi pod cesto, njegovi hlapeci pa zaradi pretepanja živine hodijo v Kranjsko Goro ričet jest, se tebi taka sramota ne pripeti. Kako pa je bil tak odgovor vendar mogoč? Zašumelo je, da pride en uradnik od železniškega ministerstva na lice mesta preiskavat. Toda ne en delavec in ne en voznik ni bil vprašan o tej stvari. Toraj izvirajo informacije od židovskega podjetnika, od inženirjev in morda kacega nam nasprotnega domačina. Zato se ne čudimo odgovoru. Židovski podjetnik je po pogodbi vezan, ozirati se v prvi vrsti na domače delavce in voznike. Ker samo gorenjska dolina do Radovljice lahko dá do 300 voznikov s parom vprežene živine. zato se začinja živahno gibanje, in ne odjenjamo, dokler se krivica ne popravi. Železniški minister se je pri svojem odgovoru opiral na izjavo podjetnika, da so mu domačini sami rekli, da ne upajo prevzeti vožnje, zato je na mestu to-le:

javno vprašanje:

Splošno se govori, da ste bili tisti domačin Vi, g. c. kr. poštar Schrey, da ste Vi dali za nas vse tako nesrečen in škodljiv odgovor, ne da bi se bili popred z nami posvetovali. Skoro se nam zdi to neverjetno. Pa da bote imeli priliko, javno pojasniti nam to reč, in da bomo vedeli nadalje postopati, zato prosijo odgovora posestniki in vozniki z Jesenic. (Sledi več podpisov.)

Ljubljanski uradni list priporočal prepovedano knjigo. „Laibacher Zeitung“ je te dni priporočala knjigo „Elisabeth, Kaiserin von Oesterreich und Ungarn. Von Klara Tschudi“. Izšla je knjiga v založbi Reklamove univerzalne biblioteke. Deželno sodišče na Dunaju je sedaj to knjigo, katero je priporočala „Laibacher Zeitung“, konfisciralo radi — razžaljenja veličanstva in cesarske hiše! Pričakujemo, da bo ljubljanski uradni list svoje priporočilo — preklical.

Liberalni napadi na pesnika Simona Gregorčiča. Goriški „naprednjaki“ se vedno lepše „razvijajo“. Ker je dični pesnik Simon Gregorčič prosil vodjo goriških nadrednjakov naj ne dela razpora, vrgla mu je v obraz dr. Tumova ošabnost te-le žaljive besede: „Vaš duh se je obsenčil“. Liberalna „Soča“ primerja Simona Gregorčiča z nekim pesnikom, o katerem je nemški humorist vskliknil: Ein Dichter unter den Dichtern, wie ein unter den G'sichtern. Glejte! Tako skuša liberalna ošabnost strgati z Gregorčičeve glave venec pesniške slave ter mu očita, da je opešal njegov pesniški genij! In zakaj? Ker obsoja pesnik Gregorčič dr. Tumo in bratomorni boj, katerega so liberalci s svojo ošabnostjo in terorizmom zakrivali.

„Poslanica goriškemu ljudstvu“. Dr. Tuma je razposlal po Goriškem in v „Narod“ neko poslanico, ki je, kakor kak pastirski list, polna citatov iz sv. pisma luteranske izdaje. „Gorica“ pravi, da je poslanico spisal luteranski pastor, a dr. Tuma samo podpisal. To ni nič čudnega, saj zdi se, da spisuje luteranski pastor Schmidt celo podlistke za „Sočo“.

Kam je šel Hribar? Po časopisih je bilo te dni razglašeno, da je župan Hribar šel za nekaj dni na Dunaj, na magistratu pa nekateri pravijo, da je šel v Trst. Kdo ima neki prav? Menda vendar Hribarja v Trst bolj ne vleče, nego na Dunaj.

Občinske volitve v Gradcu. Iz Grada se nam piše: Pri občinskih volitvah v tretjem volivnem razredu je prišlo med socijalnimi demokrati in združenimi nemškimi nacionalci do ožje volitve. Volivni boj je bil hud. Vse tri stranke, socijalno demokratična, nemško nacionalna in krščanska ljudska stranka so napele vse moči, da si pridobe kolikor mogoče veliko število glasov. Že pred začetkom volitve je bilo polno volivcev na volišču, tako da je nastal večkrat velik drenj. Posebno so bili delavni socijalni demokrati, kateri so vozili svoje volivce v omnibusih na volišče. Ob 5. uri popoldne je bila volitev končana in ob pol 8. proglašen izid volitve. Od 4670 volivcev tretjega razreda je volilo 2801. Absolutna večina je bila torej 1401, katere pa ni dosegel nobeden kandidat. Največje število glasov je dobil socijalno demokratični

kandidat Stingl 1294. Velika množica ljudi — skoro sami delavci — je čakala pred mestno hišo izid volitve. Ko so izvedeli socijalni demokrati izid volitve so med silnim vpitjem: živila socialna demokracija; in med petjem socialističnih pesmij odšli v zaprti vrsti od mestne hiše proti vredništvu „Arbeiterwille“. K oknu je prišel občinski svetnik Bichel in govoril množici, da bode odločilna bitka v petek. Vzpodbujal jih je naj pridejo tako mnogoštevilno v petek na volišče in zagotovljena je zmaga. Mi hočemo, da je jedenkrat konec slabega gospodarstva na magistratu. Z živila mejnarodna socijalna demokracija je nehal svoj govor, na kar se je množica počasi razšla. Volivni odbor krščanske ljudske stranke je imel zvečer sejo, v kateri je bil naslednji sklep soglasno sprejet: Krščanska ljudska stranka smatra izid volitve v tretjem volivnem razredu za pridobitev v boju z nasprotniki strankami. Dosegli smo ožjo volitev. Ker za stranko, ki je vzrok slabega gospodarstva na magistratu in katere časopisje našo stranko podlo sumniči in zasramuje, nikakor ne moremo glasovati pri ožji volitvi. opozarjamo naše somišljenike, da se ne vdeležijo v petek ožje volitve in se pod nikakim pogojem ne dajo premotiti od agitatorjev, da bi glasovali za jedno ali drugo stranko. Ob enem se zahvaljuje volivni odbor vsem svojim volivcem. Naša stranka bode postavila tudi v drugem in prvem razredu svoje kandidate. Ker se krščanska ljudska stranka včeraj v petek ni vdeležila ožje volitve, so zmagali trije socijalno demokratični kandidati in dva kandidata združenih liberalcev in nacionalcev.

Iz Kranja: Pretečeni teden, ko je tako močno deževalo, sta tudi Sava in Kokra nenavadno narastli. Sava je odnesla mnogo gnoja z travnikov, Kokra pa je napravila veliko škodo g. Kreuzbergerju pri jezu. Odnese mu je mnogo lesa.

Naši poslanci za svoje volivce. Po Gorenjskem in Spodnjem Štajarskem so bile v noči od sobote na nedeljo velike povodnji. Mnogo zemlje je voda preplavila, ceste razdrle, mostov odnesla. Za oškodovane svoje volivce so se naši poslanci takoj v torkovi seji drž. zbora oglasili. Poslanec Pogačnik je vložil nujni predlog, v katerem zahteva izdatne državne pomoči za po vodnih poškodbah prizadeto prebivalstvo političnih okrajev Radovljica, Kranj in Kamnik. — Poslanec Berks je vložil nujni predlog za po povodnji oškodovane prebivalce celjskega okraja.

Iz Kostanjevice. „Slov. List“ je v soboto prinesel veselo poročilo, namreč, da se je pričelo živahno gibanje po vsem Slovenskem za vseučilišče v Ljubljani. Gotovo je pisec teh veselih in bodrilnih vrstic za vse Slovence, liberalce že črtal izmed vrst Slovencev. Kakor drugod, tako tudi pri nas liberalci vpijejo, da so samo oni za napredek, a sedaj ne ganejo ti možje niti z mazincem, ko se gre za tako velevažen napredek celega naroda. Naš liberalni občinski odbor z Johannom na čelu, je mrtev in neobčutljiv za zahteve slovenskega naroda. Da bi vsaj naši „liberalci“ ne bili proglasili občinskega odbora za „čisto naprednega“, bi še prenašali to zaspanost in „naprednost“ občinskega odbora, v katerem je toliko c. kr. uradnikov, da menda v nobenem obč. odboru na Kranjskem ne toliko. To so pravi prijatelji slovenskega naroda, kadar govorijo. Ko je pa treba pokazati v dejanju, da bi uložili peticijo za vseučilišče, spi vse od „učenega gospoda“ noter do „Velikega Petra“. Zdaj pokažite svoje srce, oče župan, za slovenski narod, ko ni treba za svet vprašati nobenega jurista; naredi se peticija brez paragrafov in je lahko dobite v vseh slovenskih listih. Seveda „Preša“ je nima.

Občinske volitve v Cerkljah. Farbatu znajo, zato pošiljajo svoje v potu svojega obraza skrupucane dopise v umazane liste, ker vedo, da po teh listih najlože nafarbajo svoje verne brave. „Naj si je občina tudi z verigami priklenjena na nebu, spravili jo bomo podse, naj stane kar hoče, ter razvili agitacijo po vseh koncih in krajih, kakersne še niso doživeli Cerkljanci. Denar, zemlje, golaž, obljube, grožnje in druge take lepe reči nam bodo pomagale v

boju za naše načrte in skrivne, srčne želje. Ako vse to nič ne izda, pomagal nam bo gotovo priziv, — zmaga bo naša. Volivci se bodo spreobrnili na našo stran. Seveda delati bo še treba po noči in po dnevi z istimi sredstvi, kakor nekdanj. Tako in enako so si delali načrti in up glavni in vice-agentje. Bilo je pa to vse prazen san, ki se je na dan volitve razpršil kakor morska pena. Ta dan stopicali so agentje Hribarjevi pred voliščem prav mogočno gor in dol po cesti, loveč kaline na svoje limance. Volivci pa so se jim smejali v obraz ter jim kazali tudi hrbet, kar je še bolj razkačilo povseobupne agente, ki so, od same jeze rudeči kakor purani, obsipali tega in onega volivca s psovskami ter kazali na cesti svojo neolikanost in surovost na upravnikačin način. Toda vse ni nič pomagalo. Izid volitev jih je neznansko poparil in poskrili so se po kotih, da jih ni bilo več videti. Tak konec je imela njih farbarska in surova agitacija, kateri so volivci pritisnili neizbrisljiv pečat. „Besniški misijonar“ se je vrnil, ker njegove pridige niso imele nikakega vspeha, ves klavern in pobit tja, odkoder je prišel misijonarit med svoje neverne in nevhvaležne ovčice. Misli si je: nevhvaležnost je plačilo tega sveta. Nekega katoliško-narodnega moža so liberalni tolovaji napadli in ga smrtno ranili.

Iz Bohinja. V soboto je bila tukaj veličanska povodenj. Voda je trgala jezove. Zlasti pri predoru je mnogo škode; hudournik „Belica“ je tu izpodkopal več nasipov in odnesel celo nekaj orodja.

Javno predavanje. Prihodnjo sredo točno ob 1/28 uri zvečer bode predaval g. deželni poslanec dr. Schweitzer v veliki dvorani „Katoliškega Doma“ o framaonstvu.

Vesela katoliškega društva za mladeniče. Vabilo k zabavnemu večeru, katerega priredi „Katoliško društvo za mladeniče v Ljubljani“ v nedeljo, dne 24. novembra 1901 ob 6. uri zvečer v Rokodelskem domu, Komenskega ulice št. 12. — Vspored: 1. „Don Manuel“ Igra s petjem v 3 dejanjih. 2. Govor. 3. „Kazen ne izostane“. Igra v 3 dejanjih, priredil Zagoriški. — Vstopnina: Sedeži od I.—V. vrste 60 h, od VI.—X. vrste 40 h, stojišče 20 h. Prostovoljni darovi se hvaležno sprejmejo.

Brod se je potopil. Dne 17. t. m. zjutraj se je v Zagorju ob Savi vsled velikega vodovja potopil brod Marije Ane Korbar. Škode je 1000 kron.

Poljudna predavanja. Kakor je bilo že po časopisih razglašeno, sklenili so odbori Slovenske Matice, zdravniškega društva in društva Pravnika prirediti letošnjo zimo poljudna predavanja iz raznih strok vede. Vsako društvo imenovalo je po tri poverjenike z naročilom, da vsi poverjeniki teh društev skupno ukrenejo vse kar je potrebno, da se vživetvori to občni ljudski prosveti služee podjetje. Poverjeniki so se z vnemo odzvali pozivu svojih odborov, na večkratnih svojih sestankih ugotovili in razporedili stvarino predavanj, pridobili za njo predavateljev in oskrbeli tudi vse druge potrebnosti. Vstop k predavanju bo brezplačen in prost vsakemu. Predavalo se bode načeloma vsako drugo nedeljo dopoldne od 1/211—1/212 ure. Ako pa se kako predavanje ne bo moglo končati v eni, nadaljevalo se bo v prihodnji prosti nedelji. Gospod župan Ivan Hribar, ki je z veseljem pozdravil to, v prvi vrsti ljubljanskemu stanovništvu služee kulturno delo, je v namen predavanj drage volje prepustil prostore dekliske šole na sv. Jakoba trgu brezplačno, na čemur mu bodi tu zrečena zahvala. Spored predavanj je za sedaj tako-le določen: Dne 24. novembra gosp. prof. Vrhovec: „Spomin na ljubljanska pokopališča pri Sv. Kristofu“. Dne 8. in 15. decembra gospoda zdravnik dr. Krajec in dr. Praunseis: „O sestavnih delih človeškega telesa“. Dne 22. decembra dež. sod. svetnik Wenger: „O vplivu pravnega postopanja na splošno omiko in blagostanje ljudstva.“ Dne 5. januarja 1902 ravnatelj strokovnih šol gosp. Šubic: „O elektriških železnicah s posebnim ozirom na ljubljansko elekt. železnico“. Dne 19. januarja 1902 mestni zdravstveni svetnik g. dr. Kopřiva: „O nalezljivih boleznih s posebnim ozirom na

tuberkulozo“. S tem napravi se poskus, če se bode dalo tudi pri nas zavesti posamezne panoge vede v širše kroge, kar se je drugod tako izborno posrečilo. Ako bode poskus uspešen, potem bode nalog poverjenikov zgorej navedenih društev, da se obseg stvarine, katero naj se s predavanji poda občinstvu, kolikor možno razširi, zlasti na umetnost in leposlovje. V ta namen obrnili se bodo potem poverjeniki še do drugih slovenskih strokovnjakov, posebno pa stopili v dogovor z vsemi tozadevnimi slovenskimi društvi.

Ogenj v Dol. Težki Vodi. V četrtek, dne 14. t. m. okrog 1. ure popoldne začelo je goreti gospodarsko poslopje — kozolec in skedenj — posestnice Ivane Blatnik na Spodnji Težki Vodi. Od c. kr. okrajnega tajnika g. Demšerja avizirana novomeška požarna bramba zbrala se je v kratkem času, v desetih minutah, ter hitela pod poveljstvom brizgalnega poročnika gosp. Ogoreuca na lice požara. Nevarnost je bila velika, ne samo za celo vas, temveč tudi za sosednje Črmošnjice; kajti vihar, ki je isti dan razsajal, došel je baš isti čas do svojega viška ter zanašal otrinke daleč na vse strani. Naša vrla požarna bramba, komaj da je dospela na lice nesreče, že je po preteku 5 minut vršila v preciznem in popolnoma resnomirnem značaju sveto nalogo svojega vzvišenega poklica, ter zabranila vsak nadaljni razvoj in polet tega nesrečnega rudečega petelina. Občinstvo pomagalo je brez vsacih hrumečih pridig o „nekrščanstvu“, in brez asistencije orožniškega bodala iz lastnega svojega nagiba, kar je le moglo, kar se mu mora v posebne zahvalo priznavati z ozirom na one nestrpne scene, ki so se vršile pri zadnjem požaru v Žabji vasi mej poveljnikom požarne brambe, orožnikom in občinstvom. Stara pesem: kakoršen poveljnik, taka je vojska, se je pri teh dveh požarih jasno pokazala. A Ogoreuc splel si je pri tej priliki vsled svojega mirnega in dostojnega nastopa častni venec kot poročnik, naši vrlji požarni brambi pa ponovil in vtrdil sijaj njenega ugleda in slave. Škoda pogorišča s krmo in žitom vred ceni se na 1600 K, posestnica zavarovana je bila samo za 400 K. Kako je ogenj nastal, ni znano.

40 letnica. V torek zvečer vršila se je v Novem mestu po dolgem času zopet redka slavnost serenade. Občinski zastop priredil jo je na čast jubilarju vlec. g. Josip Gerdešiču, predsedniku okrožne sodnije, v proslavo 40letnice njegovega službovanja. Vdeležila se je te serenade naša požarna bramba z meščansko gardo in godbo najprvo v sprevedu skozi mesto do stanovanja jubilarja na glavnem trgu, potem pa v okrogu v obilici zbranega občinstva pred stanovanjem gospoda predsednika. Poleg godbe proslavilo je g. jubilarja tudi naše „Dolenjsko pevsko društvo“ v krasnih spevih, pri kateri priliki se je odlikoval zlasti vznesen solo-bariton g. Grajlunda, učitelja v Kostanjevici. Čul sem nekaj tujcev, ki so sprva menili, da je to glas g. Nollija iz Ljubljane. Nam, ki nam je znana ona skrajno nevhvaležna pisarija, ki se je v zahvalo za obilen trud in požrtvovanje tega izbornega pevca blatila pred letom dni po nekem časopisu, se ni prav nič čudno zdelo, da ostane čisto zlato, vedno zlato, četudi se ga hoče mešati med blato visokoletečih peres naših domačih prvakov. Gospod učitelj, ponosen znate biti ne na nevhvaležnost rodnega mesta, pač pa na Svoj neprecenljiv čisto doneči glas. Dne 20. t. m. bilo je videti po mestu mnogo odlične domače in tuje gospode, ki je došla našemu vsestransko priljubljenemu jubilarju čestitat. Zvečer je bil oficijelen banket v kazini.

Na Kranjskem se je letos pridelalo 206 tisoč 850 hl vina, to je 31.560 hl več nego lani. Čvček se prodaja hektoliter po 34—48 K. Vipavčan po 24—36 K. Tudi kranjski vinogradniki tožijo, da ni kupcev, in da vino nima nobene cene.

Katoliško izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trzinu bode priredilo v nedeljo dne 24. novembra 1901 predstavo v prostorih gospoda Franca Perkota („pri Jožku“) s sledečim vsprodom: I. Petje: 1. Jadransko morje Anton Hajdrih. 2. Na planine, P. H. Sattner. 3. Planinska, Ant. Foerster. II. Ne v dajmo se! Kratkočasnica v jednom dejanju (spisal dr. J. Vošnjak). III. Lokavinska. Veseloigra v

jednem dejanju. (spisal A. L. Bistriški). Začetek tečno ob 8. uri zvečer.

Telegram žalujočih samecev. Iz Novega mesta: Sprejmite tem potom pretužno vest, da je naš ljubljani prijatelj in somišljenik g. Anton Kokalj, kamnosek v Brsljinu, dne 19. novembra iz nam neznanih motivov tako srečno padel v zakonski jarem, da se še danes topi v veselju rajajočega pirovanja. Figec Francetov, v imenu žalujočih ostalih samecev.

Najnovejše vesti.

Iz državnega zbora. Te dni se vrši v državnem zboru razprava proti kongregacijam. Stare, omlačene fraze razni „prostomisleči“ bruhajo zopet na dan. Pri resnih ljudeh napravlja ta debata vtis smešnosti. Včeraj je govoril dr. Tavčar. Zbornica je občudovala — plitkost njegovih napadov. V času, ko se Slovenci potegujemo za vseučilišče je pred zbornico izjavil, da je slovenski narod strašno zabit. Vsenemci so ga obsuli z divjim odobravanjem. Mi se bomo v prihodnji številki „Slov. Lista“ bavili podrobno z dr. Tavčarjevim govorom in na podlagi njegovih napadov dokazali, kdo je — zabit. S takimi sredstvi, katerih se poslužuje dr. Tavčar, se ne rešuje slovenski narod v parlamentu!

Razne stvari.

Napredek katoličanstva v Ameriki. Ameriške združene države so štele pred 100 leti 50.000 katolikov, sedaj jih broje 11 milijonov. Leta 1800 so imele samo enega katoliškega škofa in 40 duhovnikov, danes imajo 14 nadškofov, 80 škofov, 12.000 duhovnikov in nad 10.000 cerkva. V teh številkah pa ni ušteta Florida, Porto Rico niti Kuba. Katoliških župnih šol je sedaj v ameriških združenih državah nad 4000.

Samomor protestanskega pastorja. Protestanški duhovnik Rudolf Gsell v Zurichu se je ustrelil, ker se mu ni bilo dovolilo ločiti se od svoje žene. Zakaj neki o takih dogodkih med protestanti molči „Narod“ in prinaša samo o katoliških duhovnikih lažnjive in sramotilne notice. Ali je „Narodu“ znan Gustav Adolf Verein?

Vsenemški defraudant. V Žatcu je vsenemški občinski svetnik Lässig poneveril od občinskih ustanov in občinskega denarja 10.000 kron. Malovrh v „Narodu“ dejanje tega moža seve zamolči.

Iz Švice. Zveza katoliških delavskih društev je imela nedavno skupščino, na kateri se je sklenilo predlagati, da bi se leta 1902 vršil shod švicarskih katolikov. Zveza je sklenila podpirati gibanje, da dobe delavci v soboto popolne prost dan.

Kraljica Draga. Pariški list „Cris de Paris“ pripoveduje: „Pred nekoliko dni je prišla v Beograd skrivnostna žena, ki se je nastanila v bližini kraljeve palače. Oblečena v dolgi plajšč je hodila, ne da bi ji kdo branil v palačo. Nesreča je hotela, da je bila v tej osebi spoznana g. Ziebole, ruska židinja, ki slovi kot veščakinja v coperniji. Zadeva ta je javna skrivnost, ne le v dvorskih krogih, ampak v mestu. Zakaj je prišla ni težko uganiti. —

Zvezda treh modrlh. Zanimiv je pogled na dve zvezdi na večernem jugozahodnem nebu. To so dva planeta in sicer nižji je Venus, višje pa Jupiter; od tega malo naprej se vidi še Saturn. Jupiter in Venus so najjasnejše zvezde na nebu in sedaj se bližate ena drugi. Venus stopa, Jupiter gre dol in dne 18. nov. je šla poleg ena druge svojo pot. Nekaj podobnega je bilo ob rojstvu Jezusovem, le s tem razločkom, da se je takrat popolnoma združevala in tako je videlo le eno zvezdo. Ta čudna prikazen je obrnila nase pozornost vseh ljudij, ker ni bilo kaj takega še nikoli videti. Tudi modri so to gledali in prišli v Jeruzalem. Sedanja skupina je bila zanimiva dne 15. t. m. in bo zanimiva dne 28. t. m. ko bo najnižje na nebu zažaril Jupiter in z njim tudi Saturn.

Praktični princ. Princ Tosa iz Kameruna je praktičen mož. Prišel je v Nemčijo, kjer se je izučil za kuharja in brivca. Ko se povrne v domovino otvori gostilno in brivnico za tujce in domačine. Tako si nadeja praktični kamerunski princ prislužiti mnogo denarja.

Po 30 dnuj ne je ničesar. Stradati zna v Londonu neka miss Auguste Christensen, ki ne je po 30 dnuj ničesar, a pije le včasih požirek vode. Kadar strada leži na svileni postelji, a ljudje jo hodijo gledat. Bajè ni nikdar lačna.

GLASNIK.

Delavska stanovanja.

V začetku prihodnjega leta poteče veljavnost zakona z dne 9. februvarja 1892. l. drž. zak. št. 37, ki se je izdal z namenom, da pospeši graditev poslopij, v katerih bi imeli delavci zdrava in ceno stanovanja. Zakon je sicer v splošnem ugodno vplival, vendar ni izpolnil onih lepih nad, ki so se stavile vanj. Ta zakon veli, da so poslopja, ki jih sezidajo občine, občekoristna društva in občekoristni zavodi za delavce, zadruge delavcev za svoje ude ter delodajalci za svoje delavce z namenom, da se dajo v najem delavcem, za dobo 24 let prosta hišonajemninskega ter šodstotnega davka, katerega je po § 7. zakona z dne 7. februvarja 1882. l., drž. zak. št. 17, plačevati od sicer davka prostih poslopij. Davka prosta pa so taka poslopja le tedaj, če se zgrade vsaj do preteka desetega leta, potem ko je zakon stopil v veljavnost. Zakon velja le v onih kronovinah, v katerih se je z deželno postavo dovolila za take stavbe prostost vseh deželnih in okrajnih doklad ter znižanje občinskih doklad na hišno najemnino. Na Kranjskem imamo tak zakon, in sicer z dne 13. septembra 1892. l. (dež. zak. št. 13 l. 1892.). § 1. tega zakona določa, da so nove stavbe s stanovanji za delavce za dobo 24 let oproščene tudi plačevanja vseh deželnih in okrajnih doklad ter tudi polovice občinskih doklad k imenovanim državnim davkom. § 2. pa veli, da je občinski zastop upravičen skleniti, da se delavska stanovašišča oproste še ostale polovice občinskih doklad. Glede velikosti delavskih stanovanj v hišah, ki so deležne davčnih olajšav, ima zakon posebne določbe. Kadar obstoji stanovanje le iz enega prostora, ne sme biti manjše od 15 m² in ne večje nego 30 m²; če ima stanovanje več prostorov, ne sme obsegati manj nego 40 m² in ne več nego 75 m². Letna najemnina je tako omejena, da na Dunaju ne sme več znašati nego 3 K 50 h od m², v krajih z več nego 10.000 prebivalci ne več nego 2 K 30 h, v vseh ostalih krajih ne več nego 1 K 60 h od m².

Sedaj, ko potekajo zadnji meseci veljavnosti zakona, o katerem govorimo, je misliti na to, da se pričeto delo krepko nadaljuje. Interesirani krogi tudi niso zamudili, osrednjo vlado zopet in zopet opozarjati na to stran obsežnega socialnega vprašanja. In našli niso nemih ušes. Vlada je izdelala poseben zakonski načrt o olajšavah pri poslopih z zdravimi in cenimi stanovanji za delavce ter ga razposlala raznim gospodarskim korporacijam in trgovskim zbornicam v pretres in presojo. Novi zakonski načrt je dalekosežnejši od sedanjega zakona in ustreza zahtevam časa tako, da je pričakovati, da intenzivno pospeši graditev hiš za delavska stanovanja. Brez nedostatkov seveda ni, ali pričakovati je zanesljivo, da jih vlada odpravi, čim jo opozorenje različni zastopi, ki bodo še pretresovali načrt.

V naslednjem navajamo ogrodje zakonskega načrta.

Stanovašišča, ki so se zgradila na doslej nezazidanem prostoru ali pa na stavbišču do tal porušene hiše z namenom, da nudijo delavcem ceno in zdrava stanovanja, so po določbah tega zakona 24 let prosta vsakega hišnega davka, toda le tedaj, ako se vsa stanovanja v takih poslopih delavcem ali dajo v najem ali se jim v uporabo prepuste brezplačno ali pa za znesek,

ki se sicer vračuni v njih mezdo, pa ni s številkami označen. Ako so taka poslopja podvržena pristojbinskemu namestku, znaša namestek za dobo odmembe le 1½ odstotka s prebitkom vred in ga je računati od vrednosti.

V primeru s sedanjim zakonom je načrt obsežnejši, ker dovoljuje delavskim stanovašiščem prostost od vsakega hišnega davka in pristojajo po zakonu davčne olajšave vsakomur, ki zadosti postavnim zahtevam, ne pa le korporacijam in pojetniku.

Poslopja, katerim gredo v zakonu navedene olajšave, so lahko stanovašišča za družine, samski domi, prenočevališče in hiše za ložiranje ter dobrodelna poslopja. Stanovašišča za družine naj bodo pripravljena za največ šest družin, ako pa niso le pritlična, marveč zidana v več nadstropij, ne smejo obsegati več nego 3 nadstropja, in smejo v vsakem nadstropju priti le štiri stanovanja na ene stopnice. V mestih, kjer naj stanuje več družin v enem poslopiu, je skrbeti s primernimi napravami (zadostno število stopnic, ločeni podstrešni prostori, ločene kleti in ločena stranišča) za osebno varnost stanovalcev ter za to, da se medsebojno obcevanje poedinih družin kar mogoče omeji. V stanovašiščih za rodbine ni dovoljeno oddajati posameznih prostorov v podnajem. Glede velikosti prostorov, ki naj služijo za bivališča, veli zakon, da morajo stanovanja z le enim prostorom obsegati vsaj 20, pa ne več nego 25 m², stanovanja z dvema prostoroma ne manj od 25 in ne več od 60 m², stanovanja s tremi in več prostori najmanj 32 in največ 80 m².

Samski domi imajo namen, da stanujejo v njih posamezne osebe istega spola; stanuje naj vsakdo zase, po največ po tri osebe v eni stanici. Osebe različnega spola smejo v isti hiši stanovati le tedaj, kadar hiša obstoji iz docela ločenih oddelkov. Samskim domom je pripoznati davčne olajšave le tedaj, ako odgovarja velikost stanovanj zakonitim predpisom, ki zahtevajo, da mora stanica za eno osebo obsegati vsaj 8 m², za dve osebi najmanj 12 m² in za tri 20 m².

Prenočevališča in hiše za ložiranje imenuje zakonski načrt ona poslopja, v katera naj se sprejemajo zase živeče osebe istega spola. Te vrste stanovašišča zadobe davčne olajšave le takrat, kadar so jih zgradile občine, okrajne združbe, občekoristna društva, ustanove, zadruge ali pa delodajalci za delavce lastnega podjetja.

Kot dobrodelna poslopja navaja zakonski načrt primeroma otroške vrtce, bralne sobe, kopališča in pralnice. Take naprave seveda služijo v skupno uporabo večjemu številu strank in so hišnih davkov proste, ako pripadajo kompleksu delavskih stanovašišč, ki v zmislu tega zakona uživajo davčne olajšave.

Posebne natančnejše predpise za delavska stanovašišča objavi poseben ministrski ukaz. Obsegal bo zlasti odredbe glede notranje ureditve delavskih stanovanj, tako glede višine prostorov, o preskrbovanju z vodo in zrakom, dostopu svetlobe ter glede uprave. V § 10. določa zakonski načrt, da sme minister za notranje stvari sporazumno s finančnim ministrom v poedinem slučaju zgraditelju, oziroma posestniku hiše posamezne nedostatnosti spregledati, ako hiša sicer ustreza namenu, kateremu naj služi, in je nje značaj neoporečno občekoristen.

Kakor rečeno, pristojajo navedene davčne ugodnosti le poslopijem z delavskimi stanovanji. Delavci v zmislu zakonskega načrta so pa vse one osebe, ki se proti mezdi uporabljajo pri poljedelskih, obrtnih in pridobitnih podjetjih ali pa pri javnih ali privatnih zavodih, vendar njihov letni dohodki ne smejo presegati 1200 K pri posameznikih, pri družinah z 2 ali 4 osebami 1800 K in pri družinah s petimi ali več osebami 2400 K. Na Dunaju smejo biti dohodki za 25 odstotkov in v ostalih mestih, ki štejejo nad 50.000 prebivalcev, 12 odstotkov večji. Vendar ohranijo taka poslopja davčne ugodnosti tudi v primeru, kadar en del poslopja, toda ne več nego četrtina, sicer ni v najemu delavskih strank, pač pa ali v najemu ali pa v brezplačni uporabi oseb z določeno stalno plačo ali mezdo, katerih dohodki pa ne presegajo prej očitane meje. Isto velja, ako se posamezna stanovanja ali poedini prostori prepuste brezplačno osebami, katerim je

poverjeno upraviteljstvo ter nadzorstvo poslopja, ali pa se posamezni deli poslopja dajo v najem takim obrtnikom, o katerih obrtu se je politična oblast izrekla, da je za preskrbovanje stanovalcev tiste hiše potreben.

(Konec prih.)

Po „Narodnogospodarskem Vestniku“.

VABILO

na

Miklavžev večer

katerega priredita

„Slovenska krščansko-socijalna zveza“
in „Meščanski klub“

v veliki dvorani

Katoliškega Doma

dne 5. decembra t. l.

Ob 7. uri zvečer se prične koncert „Meščanske godbe“, točno ob 1/28. uri zvečer nastopi

Miklavž

s sijajnim spremstvom

in obdari otroke.

Vstopnina 20 kr. za odraslene, otroci prosti.

Kdor želi kako darilo nakloniti svojim otrokom, da jim izroči darilo Miklavž, naj ga prinese v „Katoliški Dom“ k g. Cotiču ali pa v delavsko tajništvo, v prodajalnico g. Brusa pred škofijo (pri Štefetu). Na darilih naj bo popolno ime otroka, kateremu je darilo namenjeno.

Srajce za gospode

le samo dobri izdelki

po znižani ceni

I. vrste gld. 1.15.
II. „ „ 1.45.
III. „ „ 2.—

(39) 5—2

priporoča

Alojzij Persché

zraven mestne hiše.

Zaupna brzojavna poročila!

Iznenaden dogodek! P. n. slavnemu občinstvu v mestu in na deželi se naznanja, da vsled dogovora od 30. oktobra 1901 se od 1. novembra naprej pri gospodu

Ivan Miklauc-u v Ljubljani

samo na

Starem trgu št. 13 „Pri zvezdi“

popolnoma prodaja: konfekcijsko, manu-fakturno, pleteno, perilno blago; potem odeje, ogrinjavke, berolinske rute vsake barve, mnogobrojna izbira zimskih ženskih površnih jopic ali bluz, in še velika izbira, kar ni vse tu navedeno, zimsko in letno blago, kar se še sploh v prodajalni nahaja, po neizmerno nizki ceni. — Ker ravno tako ugodne prilike za nakup do zdaj nikoli še ni bilo, se slavno p. n. občinstvo uljudno vabi, da se nemudoma posluži te najnovejše prilike, katera se ravno zdaj nudi.

Zagotavljam p. n. občinstvo, da se pri meni dobro in trpežno blago mnoge ceneje prodaja, kakor v vsaki ljubljanski razprodaji, katero se sploh uradno dovoljuje.

Dokaz temu je na vsakem komadu v izložbi na cenilnicah razvidno.

Za mnogobrojen obisk in naklonjenost še nadalje prosim

(42) 2—2

Ivan Miklauc

samo na Starem trgu št. 13 „Pri zvezdi.“

Pri nakupovanju
suknenega in manu-
fakturnega blaga

se opozarja na tvrdko

KUGO JKL

v Ljubljani

v Špitalskih ulicah šte. 4.

Velika zaloga (25) —14

suknenih ostankov.

Hrasne novosti

svila za bluze in obleke, črna od 98 kr., barvana od 95 kr. naprej do 6 gld., baržun za bluze od 95 kr. naprej do 4 gld. Dalje največja izbira nakičnih stvari, modnih pasov, torbic, mrežic i. t. d.

priporoča z odličnim spoštovanjem

(38) 3—2

Alojzij Persché

Pred škofijo zraven mestne hiše.

Pozor! Pozor!

V sredo, dne 27. novembra,

bo v veliki dvorani „Katoliškega Doma“

ob 1/28. uri zvečer

zanimivo javno predavanje.

Predaval bo

g. dr. Viljem Schweitzer.

Vstop je prost.

Prihitite k predavanju v obilnem številu!

Odbor „Slovenske kršč. soc. zveze“

Corset Paris!

Najnovejše moderne

moderce

(40) —2

priporoča

Alojzij Persché

Pred škofijo 22.

Pravo naravno sadno žganje

kakor češpljevec, češnjevce, hrušovec
itd. za namako jagod in drugega sadja
prodaja samo

L. Benedik, Ljubljana
Dolenjska cesta.

Po pošti pošiljam zaboje po 5 kg
s 3 l in po 10 kg s 6 l vsebine po po-
vzetju. (23) —15

Rokavice

iz

tkanine, glacé in pralnega usnja
dobre vrste

(41) —2

kakor tudi

kožice za snažiti

(Putzhäutel)

v različni velikosti po nizki ceni pri

Alojziju Persché

Pred škofijo 22.

Denarni promet do 30. sept. 1901:

K 17,006.531.88.

Stanje vlog dne 30. sept. 1901:

K 7,263.956.34.

Ljudska posojilnica

registr. zadruga z neomejeno zavezo

V Ljubljani, Kongresni trg 2, I. nadstr.

sprejema hranilne vlogo od vsakega, je li njen
zadružnik ali ne, in jih obrestuje po

 4 1/2 %

brez kakega odbitka, ker plačuje rentni davek
iz svojega.

(43) 7—2

Uradne ure vsak delavnik od 8. do 1. ure.